

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUKSEN VESIENHOIDON YHTEISTYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika 10.6.2020 klo 13.00–15.35

Paikka Microsoft Teams etäyhteyskokous

Läsnä Alla olevat henkilöt (yhteensä 29) ilmoittivat olevansa kokousoyhteydessä:

Kari Lehtinen	Keski-Suomen ELY-keskus (pj.)
Kimmo Olkio	Keski-Suomen ELY-keskus (siht.)
Marika Masalin-Weijo	Joutsan seutukunta
Hanna Aarnos	Jyväskylän seutukunta
Kimmo Malin	Jämsän seutukunta
Nina Koivula	Keuruun seutukunta
Katja Lappalainen	Saarijärven-Viitasaaren seutukunta
Hanna Ahonen	Äänekosken seutukunta
Reino Hakkarainen	Kalatalousalueiden edustus
Matti Havumäki	Keski-Suomen Kalatalouskeskus ry
Seija Tiitinen-Salmela	Suomen metsäkeskus
Niklas Björkvist	Metsähallitus
Pauli Rintala	MTK, Keski-Suomen alueellinen metsätoimihenkilö
Elina Nummela	MTK, Keski-Suomi
Anu Eskelinen	Geologian tutkimuslaitos
Juhani Paavola	Luonnonsuojeluliitto, Keski-Suomen piiri
Hannu Ruotsalainen	Koskienergia Oy
Anna Riikka Nickull	Metsä Group
Jouni Vielma	Luonnonvarakeskus
Hannu Salo	Bioenergia ry
Saija Koljonen	Suomen ympäristökeskus
Petri Tuominen	Jyväskylän seudun Puhdistamo Oy
Markku Hantunen	Alva-yhtiöt Oy
Heikki Helle	Keski-Suomen vesi ja ympäristö ry
Ari Huhtala	Keski-Suomen vesi ja ympäristö ry
Merja Lehtinen	Keski-Suomen ELY-keskus, E-vastuualue
Ansa Selänne	Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue
Kari Illmer	Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue
Jouni Kivinen	Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue

Lisäksi kokoukseen saattoi osallistua muitakin henkilöitä. Microsoft Teamsin osallistujalistasta ei varmuudella selvinnyt, ketä muita oli paikalla.

1. Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Kokouksen puheenjohtaja Kari Lehtinen avasi kokouksen. Etäyhteydessä olevat kokousedustajat todettiin heidän edustamansa tahon mukaan.

Hyväksyttiin 27.11.2019 pidetyn kokouksen pöytäkirja (muistio), joka lähetettiin sähköpostilla yhteistyöryhmän jäsenille 19.12.2019. Todettiin, että pöytäkirja lähetetään Hanna Aarnokselle ja myös muille, jotka muistion haluavat.

2. Ehdotetut vesienhoidon toimenpiteet v. 2022–2027 (Keski-Suomi)

Ansa Selänne kertoi aluksi esimerkinomaisesti meneillään olevan vesienhoitokauden toimenpiteiden toteutumisesta (väliarviointi 2018). Maatalouden osalta tavoitteisiin on päästy melko hyvin. Välitavoitteisiin ei päästy lainkaan kosteikkojen rakentamisessa, koska ELY-keskuksen kosteikkojen investointitukivarat loppuivat kesken. Metsätalouden osalta koulutus on välitarkastelussa jäänyt tavoitteestaan samoin kuin eroosiohaittojen torjunta. Toisaalta vesiensuojelullisesti on hyvä asia, että kunnostusohjelma on jäänyt puoleen toimenpideohjelmassa arvioidusta. Vasta vesienhoitokauden päätyttyä (v. 2021) tiedetään tarkemmin, miten eri sektoreiden toimenpiteet ovat toteutuneet.

Keski-Suomessa turve-, maatalous- ja metsätalousryhmät osallistuivat toimintaympäristönsä muutoksen kuvaamiseen sekä toimenpiteiden määrän ja tarpeen arviointiin valtakunnallisten linjausten mukaisesti. Lisäksi valvojen kanssa käsiteltiin muiden sektoreiden toimenpiteitä.

Ansa Selänne kertoi haja- ja pistekuormitussektoreille esitetystä toimenpiteistä ja niiden suunnitteluperusteista. Liitteessä 1 esitettyihin toimenpiteisiin saattaa vielä tulla pieniä tarkennuksia.

Keskustelu

Pauli Rintala kertoi alueellisen laajapohjaisen metsäohjelman olevan valmistumassa. Metsäohjelman on tarkoitus tulla lausuntokierrokselle kesällä. Ohjelmassa vesiasiat on huomioitu hyvin ottaen huomioon vuosien erilaisuus sadannan ja valuman suhteen. Seija Tiitinen-Salmela lisäsi, että tekstiin tarkennetaan vielä toimenpiteitä, ja että Keski-Suomen toimenpideohjelma liittyy metsäohjelman kanssa hyvin yhteen.

Hannu Salo kertoi, että kysynnän perusteella turvetuotannon alenemisen muutos tulee olemaan ennakoitua nopeampaa.

Anna Riikka Nickull totesi Metsä Groupin tavoitteena olevan kuormituksen vähentäminen. Hänellä ei ollut kommentoitavaa teollisuuden vesienhoitoon liittyvistä toimenpiteistä.

Petri Tuominen kertoi Jyväskylän Nenäinniemen puhdistamon kuormituksen vähentyneen uudistetun laitoksen myötä. Nitrifikaatio käy 99 % teholla. Myös fosforin ja orgaanisen aineen tulokset ovat hyviä. Nykyisin puhdistamolla on varaverkko, joten laitoksen toiminta jatkuu sähkökatkoksesta huolimatta. Korpilahdelle on myös tulossa uusi puhdistamo vanhan laitoksen viereen.

Kunnostus, vesistö rakentaminen ja säännöstely

Kimmo Olkio kertoi, että tulevalle vesienhoitokaudelle päätoimenpide on luonteeltaan toteutus (liite 2). Toteutus voi sisältää mm. selvitys, suunnittelu ja toteutusvaiheen kustannuksia, Meneillään olevalla kaudella (2016–2021) päätoimenpide sisältää kaksi vaihetta eli selvityksen/suunnittelun sekä toteutuksen, millä on merkittävä ero toimenpiteen ehdotuksen kannalta.

Keski-Suomessa toimenpiteitä ehdotetaan 38 jokimuodostumalle ja 12 järvi-muodostumalle. Nämä muodostumat eivät ole keinotekoisesti tai voimakkaasti muutettuja muodostumia (KeVoMU). Jyväskylän Tourujoen voimakkaasti muutettu -status poistettiin alustavasti muodostuman tärkeiden käyttömuotojen lopetettua toimintansa. Jyväskylän kaupungilla on yleissuunnitelma Tourujoen kunnostamiseksi.

Kunnostus, vesistö rakentaminen ja säännöstely - sektorilla on 15 erilaista päätoimenpidettä. Keski-Suomessa eniten ehdotettuja toimenpiteitä ovat jokien ja purojen elinympäristökunnostukset (yhteensä 34 muodostumaa) sekä kalankulkua helpottavat toimenpiteet, joita on kolme erilaista esteen putouskorkeuden mukaan (yhteensä 30 toimenpidettä). Yhdeksälle järvelle ehdotetaan ”pienen rehevöityneen järven kunnostus (pinta-ala < 5 km)” toimenpidettä. Järvillä toimenpiteet liittyvät sisäisen kuormituksen vähentämiseen tai muuhun rehevöitymisen torjuntaan sekä vedenpinnan nostoon. Pintavesimuodostumat, joille ehdotetaan kunnostustoimia, on kunnittain listattuna esityksen taulukossa.

Toimenpideohjelmaan ehdotettavat toimenpiteet eivät ole velvoittavia, eivätkä ne välttämättä toteudu. Kyseiset pintavesimuodostumat ovat kuitenkin etusijalla haettaessa valtiolta avustusta hankkeen toteuttamiseksi.

Kari Lehtinen kertoi kunnostus, vesistö rakentaminen ja säännöstely – sektorin nykytilanteesta ELY-keskuksen kannalta. ELY-keskus ei enää ole hankkeiden toteuttaja, vaan ELY avustaa hankkeiden toteutumista esimerkiksi myöntämällä hankeavustuksia tai tapauskohtaisella neuvonnalla. Poikkeuksena on lähiaikoina valmistuva Keuruun Kupanjoen kunnostus, joka on näillä näkymin viimeinen Keski-Suomen ELY-keskuksen suunnittelema ja ohjaama kunnostushanke. ELY-keskus on palkannut Jouni Kivisen kunnostusten edistämiseen ja kunnostusverkostoa luomaan.

Heikki Helle kertoi VESY-Suomi hankkeen päättyvän kesäkuun 2020 lopussa. Hankkeen avulla muun muassa perustettiin Keski-Suomen vesi ja ympäristö ry. Yhdistys on aloittanut toimintansa ja se palkkaa elokuussa 2020 ensimmäisen työntekijän. Yhdistys ja ELY:n vetämä vesistö kunnostus- ja verkostoitumishanke tulevat tekemään laajaa yhteistyötä, jonka tavoitteena on monipuolisesti tehostaa Keski-Suomen maakunnan vesistö kunnostusasioita.

Pohjavedet

Kari Illmer kertoi pohjavesialueiden kartoituksen ja luokituksen sujuneen hyvin Keski-Suomessa (liite 3). Koko kunnan kattavia pohjavesialueiden suojele-suunnitelmia on laadinnassa Kinnulassa, Pihtiputaalla ja Viitasaarella. Myös kolme yksittäisten pohjavesialueiden suunnitelmaa on tekeillä.

Kevään 2020 aikana yhdeksässä kunnassa pohjavesialueet on kartoitettu, luokiteltu uudelleen ja kuultu. Uudelleenluokittelu ja kartoitus valmistunee vuoden 2020 loppuun mennessä. Pohjavesialueita koskevat ehdotukset ovat olleet kuultavina ja lausunnoilla kaikissa Keski-Suomen kunnissa.

Riskinalaisia pohjavesialueita on Keski-Suomessa 29, joista kemiallisesti huonotilaisia on 22. Pohjavesien kemiallisessa tilassa vuodesta 2014 vuoteen 2020 (45 aluetta ja 1 poistettu luokituksesta) on muun muassa huonosta hyvään tilaan muuttunut viisi, hyvästä huonoon kolme ja pysynyt huonona 16 pohjavesialuetta. Kemiallista tilaa ei tiedon puuttumisen vuoksi ole arvioitu 16 pohjavesialueelle. Keski-suomalaisia pohjavesialueita ei määrällisesti ole yhtään huonossa tilassa eli pohjaveden pinta ei ole haitallisessa määrin lasketut pohjavesialueilla.

Vesienhoidon 2022-2027 suunnittelukaudelle on pohjavesialueille esitetty 23 toimenpidetyyppiä (2. kaudella 36). Keski-Suomessa toimenpiteet liittyvät määrällisesti eniten pilaantuneen maa-aluekohteen / pohjaveden riskinarviointiin, puhdistussuunnitteluun ja puhdistamiseen (yhteensä 9) sekä tie- ja rataliikenteen pohjavesiriskien hallintaan (yhteensä 8).

Kari Lehtinen kertoi Keski-Suomen ELY-keskuksen pohjavesiosaamisen olevan korkealla tasolla. Maakunnasta on paljon pohjavesiaineistoa ja tietouskin on sitä kautta erinomaista. K-S ELY:llä on vielä myös omaa sertifioitua näytteenottohenkilöstöä, mikä on edesauttanut riskikohteiden ja -alueiden tunnistamista.

3. Voimakkaasti muutetut vedet ja niiden tila

Kimmo Olkio kertoi, että keinotekoiseksi tai voimakkaasti muutetuksi muodostumaksi (KeVoMU) alustavasti nimetyn muodostuman ekologinen tila saa korkeintaan olla tyydyttävä (liite 4). Alustava nimitys tehdään valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti. Muodostuma ei voi olla voimakkaasti muutettu, jos hyvän ekologisen tilan saavuttaminen on mahdollista hydrologis-morfologista tilaa parantavin toimenpitein aiheuttamatta merkittävää haittaa tärkeille käyttömuodoille.

KeVoMU-muodostumien ympäristötavoitteet ovat alhaisempia ja luokittelusysteemi on erilainen kuin muilla pintavesimuodostumilla. Ekologinen tila arvioidaan suhteessa parhaaseen saavutettavissa olevaan tilaan. Tila määritetään käänteisesti toimenpiteiden tai fysikaalis-kemiallisen muuttujan avulla. Mikäli muodostuman tilan parantamiseksi ei voida esittää toimenpiteitä, tila on tältä osin hyvä (tyydyttävä, jos tilaa voidaan parantaa). Jos fysikaalis-kemiallinen muuttuja on toimenpiteillä arvioitua tilaa heikompi, vedenlaatu määrittää KeVoMU-muodostuman parhaan saavutettavissa olevan tilan (huono-tyydyttävä).

Keski-Suomessa alustavasti voimakkaasti muutetuiksi vesimuodostumiksi nimitettiin Vaajavirta, Kuhankosken alue, Venejoki, Hilmonjoki, Potmonkoski-Naisvirta, Jämsänjoki, Suojoki (Hietamankoski), Parantalankoski ja Leuhunjoki. Venejoen, Vaajavirran ja Jämsänjoen ekologinen saavutettavissa oleva tila on tyydyttävä ja muilla muodostumilla hyvä. Venejoen tilan parantamiseksi ehdotetaan kalatien rakentamista ja Vaajavirralla laajuudeltaan hyvin pienen alueen joen elinympäristökunnostusta. Jämsänjoelle toimenpidettä ei voida esittää (vedenlaatu määrittää tilan).

Kimmo Olkio kertoi Koskienergia Oy:n esittäneen kunnostus, vesistö- ja säännöstely -työpajassa (3.6.2020 ja sen jälkeenkin), että Autiojoki (Jyväskylä) ja Suolijoki (Jämsä) tulisi myös nimittää voimakkaasti muutetuiksi vesimuodostumaksi. Suolijoella sijaitsee Kalliokosken voimalaitos ja Autiojoella muun muassa Puuppolankosken voimalaitos. Koskienergiaa kehoitettiin tuomaan esityksensä esille myös kuulemisessa, minkä jälkeen ehdotus käsitellään.

Päätettiin muuttaa esityslistaa siten, että vesienhoidon ympäristötavoitteiden asettamista (kohta 4) ei aikataulullisista syistä käsitellä kokouksessa. Valtakunnalliset linjaukset puuttuvat ympäristötavoitteista ja niiden muuttamisesta. Linjauksia käsitellään ensimmäisen kerran valtakunnallisessa ympäristöhallinnon työpajassa (16.6.). Myös ”rahoitetut hankkeet kevät 2020” jätetään kokouksessa käsittelemättä.

4. Vesiensuojelun tehostamisohjelman hyödyntäminen Keski-Suomessa - alueellisten vesistö- ja toimintaverkoston vahvistaminen

Jouni Kivinen kertoi, että Keski-Suomen ja Pohjois-Savon ELY-keskukset yhteistyössä toteuttavat Vesiensuojelun tehostamisohjelmaan liittyviä maakunnallisia asiantuntija- ja toimintaverkoston tehostamishankkeita (liite 5). Hankkeiden tavoitteina on rakentaa toimintamalli tai malleja, jotka avustavat ja selkeyttävät vesistö- ja toimintaverkoston aloitusta ja toteutusta, sekä perustaa maakunnalliset vesistö- ja toimintaverkostot. Toteutuessaan verkosto muun muassa mahdollistaisi sidosryhmien ja toimijoiden toistensa löytämisen ja avustaisi kunnostusasioissa myös asiantuntijuutta vaativissa laajoissakin hankkeissa. Kunnostustoimintaan liittyvän tiedon välittäminen olisi myös tärkeä osa verkoston toimintaa, esimerkiksi oman sivuston kautta. Jos Keski-Suomessa maaliskuussa alkanut vuoden kestävä hanke saa riittävästi jatkorahoitusta, niin toimintaa voidaan laajentaa muun muassa koulutuksella ja pilottihankkeilla.

Jouni Kivinen painotti, että suunnitteilla olevan kunnostusverkoston toimintamalli ja - tapa tulisi olla luonteeltaan mahdollisimman kevyt, tehokas, informatiivinen ja hyödyllinen.

5. Vesienhoidon aikataulu ja kuulemien

Ansa Selänne kertoi vesienhoidon kuuden kuukauden kuulemisen siirtyvän lokakuun alusta marraskuun alkuun (liite 1). Muutoksen syinä ovat muun muassa ohjeistuksien ja tietojärjestelmien valmistuminen myöhässä. Keski-Suomessa on kahdessa aiemmassa kuulemisessa saatu hyvin kansalaispalautetta muuhun maahan verrattuna.

Vesienhoidossa kesä ja alkusyksy menee pääosin nykyisen toimenpideohjelman päivittämisessä. Päivitetty toimenpideohjelmaluonnos laitetaan kuulemisen ajaksi nettiin samaan aikaan kuin vesienhoitosuunnitelmaehdotukset. Toimenpideohjelmaluonnos viimeistellään ensi vuoden aikana ja lopullinen ohjelma tullaan julkaisemaan sekä PDF-muodossa että lyhyempänä ja helpommin luettavana sähköisenä kansalaisversiona. Sähköinen toimenpideohjelma valmistellaan kuulemisen aikana.

Vesienhoidon tilatavoitteiden lieventäminen on vesienhoidon suunnittelussa kokonaan uusi asia. Vesienhoidon tavoitteet ja tavoitteista poikkeaminen käsitellään seuraavassa yhteistyöryhmässä.

6. Muita asioita

Keskusteltiin, mitä turvetuotantoalueille tapahtuu tuotannon päätyttyä, esimerkiksi Vehkanevalle. Erityisesti kalatalousalueille tämä on tärkeä asia, minkä vuoksi turvetuotantoalueiden jatkokäytöstä toivottiin esitystä yhteistyöryhmän kokoukseen.

Ansa Selänne totesi, että turvetuotantoalueiden jälkikäyttöön pitäisi löytää hyvin ilmastoa ja vesistöä hoitavia toimenpiteitä. Maanomistaja vastaa toimenpiteistä, joita usein ovat olleet kosteikon rakentaminen tai metsittäminen.

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään syyskuun loppupuolella tai lokakuun alkupuolella. Ansa Selänne päätti kokouksen kello 15.35.

Muistion laati Kimmo Olkio

Liitteet

- Liite 1. Ansa Selänne: Ehdotus Keski- Suomen vesienhoidon toimenpiteiksi v. 2022–2027 – haja- ja pistekuormitussektoreiden toimenpiteet
- Liite 2. Kimmo Olkio: Ehdotetut toimenpiteet (2021–2027) - kunnostus, vesistö rakentaminen ja säännöstely
- Liite 3. Kari Illmer: Keski-Suomen pohjavedet
- Liite 4. Kimmo Olkio: Voimakkaasti muutetut vedet ja niiden tila
- Liite 5. Jouni Kivinen: Alueellisten vesistö kunnostusten asiantuntija- ja toimintaverkostojen vahvistaminen